

Při brjohu nadźije

**Dowjezechu łódzi k brjohej
a wopušćichu wšitko a džěchu
za nim.**

Lukaš 5,1–11

I

Stónco smali. Je horco. Kraj lačnje za kóždej kapku wody łapa. Hory módre tu njenamakaš. Brunožošte horiny z černjemi će witaja. Proch cí stupa do nosa. Swjaty, wusušeny kraj će wita. A naraz: Wosrjedź mróćelow procha wuhladaš hoberski jězor. Woda, wočerstwjjenje, žiwjenje! Genecaret jězorej rěkaja. Je dowolnikarska parlička wosrjedź pusciny. Tola hišće bóle je wón džěłodawar.

II

„Woteńdu!“, praji Šiman Pětr. „Wopušću jězor, swoje džěto, swoju łódź, swójbu a přećelow. Nowe nadawki na mnje čaka-ja! Du za nim!“

Wo Jezusu Šiman Pětr rěči. Jezus bě jedneho dnja k njemu přišoť. Na džěto, jako runje syće płokaše. Bě jeho wo łódź prosyť, tak zo móht lěpje k ludej rěčeć. A Šiman Pětr je jeho na jězor wjeź. „A sedžo wučěše lud z łódže.“

Tu móhła so stawizna skónčić. Jezus je přédowať a wučić. Njedosaha to? Tola budźmy sprawni: By Šiman Pětr přédowanja dla swoje žiwjenje změniť?

III

Stawizna dže dale. Po tym zo bě Jezus dorěčať, rjekny Šimanej Pětrej: „Wjez so na hłubinu a přestrějće swoje syće k łójenju.“ Něšto njeslyšane so tu stawa. Jezus-rjemjeslnik praji powołanskemu rybarjej, kak dyrbi ryby łójić. Štó znaje jězor lěpje džyli rybarjo? Tehodla nazhonity rybar Šiman Pětr Jezusej hnydom znapřećiwu: „Cyličku nóc smy so prócowali a njejsmy ničo nałóžili.“ Wodnjo to potajkim docyła njetrebaš spytać, chce Šiman Pětr Jezusej prajić.

Přesłapjenje a zludanje slyšu ze Šimano-Pětrowych słowow. A štó z nas drje tajke zludanja njeznaje? To so prócuješ wo to abo tamne, a potom so tola njezešlachći.

Přesłapjenje podaš so z prózdnymaj rukomaj na dompuć.

IV

Tola naraz: Stanje so džiw tam na Genecaretskim jězoru, na wonym wódnym wodychu srjedź pusciny. A njeměnju z tym sytu rybow, kotruž Šiman Pětr ze swojimi přećelemi nałóži. Džiw stawizny wobsteji w tym, zo Šiman Pětr praji: „Na twoje słowo chcu syće wupřestrěć.“

Šiman Pětr jedna přećiwu všemu rozumej, přećiwu všem nazhonjenjam. To njeje ničo druge hač wěra, haj dowěra. „Spytaj, wupruwuj!“, je hesło wěry. Hač so potom zešlachći, to njewěš.

Móžno wšak by tež byto, zo Šiman Pětr njeby ničo nałóžiť. Wosrjedź dnja žadyn rozumny rybar njełóži. A tola: Wón je so na puć podať, na jězor. Je na Jezusa-rjemjeslnika slychať. To je poprawny džiw stawizny.

V

„Woteńdu!“, praji Šiman Pětr. „Wopušću

jězor, swoje džěto, swoju łódź, swójbu a přećelow. Nowe nadawki na mnje čaka-ja! Du za nim!“ Jezus je Šimana Pětra, Jana a Jakuba a snano hišće dalších přešwědčiť. Hač přez přédowanje abo kopicu rybow, kiž su nałóžili, to njewěmy. Snano tež přez woboje.

Tola hdže zetkawamy so my z Božej mocu doma abo při džěle? Wězo je za nas ćešo, skutki a wuskutki wěry spóznać. To bě wulka hromada rybow za Šimana a jeho přećelow jasniše znamjo. Tola što so stawa, hdyž raz starodawne wuteptane šćežki wopušćimy a po nowych pućach kročimy? Njewěmy to. Wostanje nam jenož, to wupruwować: wěric a dowěric.

A wostanje nam wony jězor Genecaret – dowolnikarska parlička wosrjedź pusciny, džěłodawar a zdobom symbol wěry a dowěry. Wšědnje stejimy při jeho brjohu nadźije.

Jadwiga Malinkowa

*Krótsšene přédowanje na cyrkwiniskim dnju
w Bukecach 5. julija 2015*

Rybacy při jězoru Genecaret wokoło lěta 1900

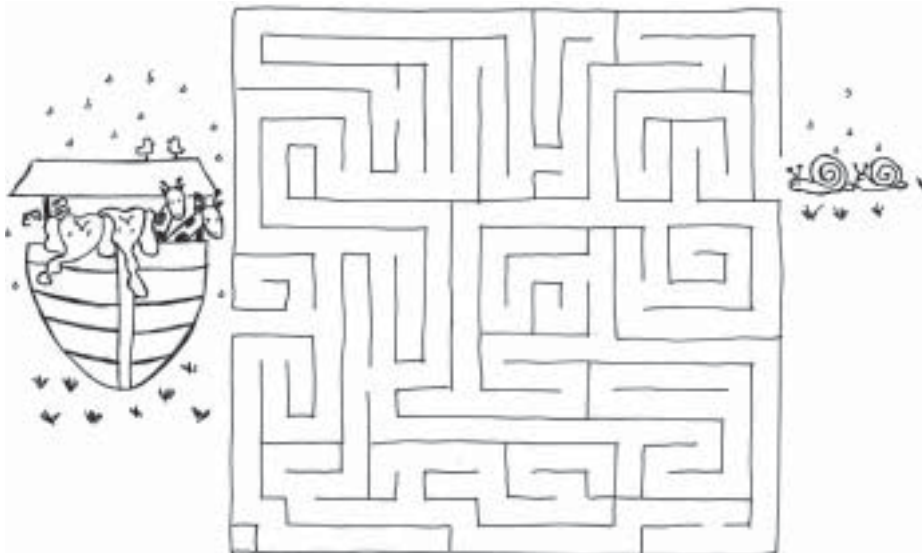
Foto: Wikimedia

Noach zwěrjata před lijeńcu wuchował

Lube dźeći, maće hišće někotre tydzenje prózdninow před sobu. Wosebje w tutych tak mjenowanych wulkich prózdnicach je wjele ludźi po puću do dowola. Snano sće tež wy hižo w dowolu byli abo wjeseliće so hišće na dowol abo wulět ze starsimaj abo dźědom a wowku. Do dowola móžeš na wšelake wašnje jěć. Móžeš lećeć, z čahom abo awtom jěć. Někotři jědu z kolesom abo pućuja. W dowolu smy zwjetša z luteho wjesela po puću.

Tola na kajke wašnje běchu naši prjedownicy něhdy po puću? Njeběchu tehdy po puću, zo bychu so do dowola podali. Jich pućowanja běchu zwjetša daloce a wobćežne. W bibliji nadeńdžemy tójšto rozprawow wo pućowanjach.

Jedyn tajki pućowar, kotryž poda so na dołhu jězbu, běše Noach. Na přikaz Boha běše archu natwarił, zo by stajnje mužika a žónku wšitkich zwěrjatow na zemi před wulkej wodu zachował. Lědma zo bě archu dotwarił, započa so 40 dnjow a 40 nocow dešćować. Woda stupaše a stupaše, doniž njebě cyła zemja z wodu pokryta a archa na wodze płuwaše. Wšě stworjenja na zemi zahynychu, jeniče Noach a jeho swójbni a z nimi wšitke zwěrjata, kotrež bě Noach sobu do archi wzał, wulku lijeńcu přežiwichu. Stawiznu wo Noachu móžeš w bibliji pola Mójzasa (1 Mójz 7) čitać. *Janina Krygarjowa*

Na wobrazu widžiš archu. Nimale wšitke zwěrjata su hižo na arše a započina so kapać. Tola šlinkaj staj hišće po puću. Pomhaj jimaj prawy puć přez labyrint namakać, zo byštaj so před lijeńcu wuchowali!

Rys.: J. Krygarjowa

Rekwiem a wustajeńca

Sobotu, 29. awgusta, w 19.00 hodź. pře-prošuje Slepjanska wosada zhromadnje ze Założbu za serbski lud na předstajenje rekwiema za Mata Starika. Na wopytowarjow čaka literarny koncert z fotoprojekcijemi, kiž je zestajił Toni Bruk zhromadnje z Michaelom Stöckelom. Po koncerće wotewru wustajeńcu korutanskeho wumělca Karla Vouka „Satkula abo (s)twor(jen)a krajina“ w cyrkwi. Zastup je darmotny.

Serbski bus do Wittenberga

Pře-prošujemoj na jězbu Serbskeho busa sobotu, 19. septembra, do Wittenberga. Wotjědźemy, da-li Bóh, we 8.00 hodź. w Budyšinje na Augusta Bebelowej dróze na městnje pola něhdyšeho Flackec awto-weho domu. We Wittenbergu chcemy štom sadzić jako spominanje ewangel-skich Serbow na 500-lětny jubilej Luthero-weje reformacije. Wrócimy so někak we 18.30 hodź. do Budyšina. Płaćizna budže někak 30 do 40 eurow. Přizjewće so prošu hač do 21. awgusta w kencliji Michałskej wosady w Budyšinje pod telefoniskim čisłom 03591 42201, wšědnje w času wot 8.00 do 12.00 hodź., štwórtk hač do 18.00 hodź. *Jan Malink, Handrij Wirth*

Ewangeliski kónc tydzenja

Hdy? Wot 9. do 11. oktobra 2015
Hdže? W Chołmje pola Niskeje
Štó? Wšitcy zajimcy: dźeći, młodostni, dorosćeni, wowki a dźědojo
Što? Zhromadnje hrać, spěwać, rěčeć, Boha chwalić ...
Płaćizna: 50 eurow za dorosćenych, 15 eurow za dźeći
Přizjewjenja hač do 15. septembra pola: fararki Jadwigi Malinkoweje, Dróha měra 68, 02959 Slepó
 j.mahling@kkvsol.net, tel. 035773 998244

Serbska konfirmandka we Wojerecach

Swěčka z konfirmaciskim hronom

W Janskej cyrkwi we Wojerecach běchu swjatkownu njedźelu, 24. meje, swjedzenske kemše z konfirmaciju. 16 młodostnych smědžeše na tutym dnju přeni króc Bože wotkazanje sobu swječić. Mjez nimi bě serbska konfirmandka Leńka Nazdalic z Wojerec. Ju požohnowa superintendent na wuměnkku Friedhart Vogel serbsce z hronom „Služće jedyn druhemu, kóždy z tym darom, kiž je dóstał.“ Zhromadnje z fararku Michaelu Jecht swjećeše wón konfirmaciske kemše.

Leńka Nazdalic je šulerka 8. lětnika Lesingowego gymnazija. Wona wopyta Witaj-pěstowarnju w Němcach a Zakładnu šulu při Worjole „Handrij Zejler“ we Wojerecach. Swěčku ze serbskim konfirmaciskim hronom je zhotowiła jeje mać Sigrun Nazdalina. *M. Cušcyňa*

Konfirmandka Leńka Nazdalic Foće: priwatnej

Pola Krabata w Čornym Chołmcu

Lětuša štwórta hra wo serbskim kuzlarju so z wulkim wuspěchom w Čornym młynje předstajila

Natwar Čorneho mlyna

W lěće 2004 swjećachmy Serbski ewangeliski cyrkwinski dzeń w Čornym Chołmcu. Mjez druhimi postrowi nas tehdy tež wjesna předstejićerka Gertrud Wincarjowa. W připołdnišej přestawce nam powědaše, zo maja plany, za wsu natwaric Krabatowy młyn jako wulki centrum za cyłu wokolinu. Potom by so tu tež Krabatowy film wjerćeć móht.

W lěće 2005 založi so towarstwo „Krabatowy młyn Čorny Chołmc z.t.“, kotryž natwar mlyna do ruki wza. Krabatowy film wšak so w Čornym Chołmcu njenawjerći, ale něhdže w rumnskich horinach, tola jedna chěža za drugej natwari so na zelenej łuce za Čornym Chołmcem. Hdys a hdys, hdyž běch we Wojerowskich kónčinach, mějach skladnosć, sej twarski postup wobhladać. Raz widžach mnohich wandrowskich česłow, kiž stary kładžity dom zaso natwarjachu. Mjez tym su nimale wšitke twarjenja hotowe. Tuchwilu twari so hišće na domje, kotryž budže po spisowacelu Jurju Brězanu pomjenowany. W nim maja so bohate serbske tradicije kaž rěč, drasta a nałožki Serbow Wojerowskich kónčin předstajic.

Lětsa w meji měješe Budyska Michalska wosada swój lětny wulět do krajiny lužiskeje jězoriny. Popołdniša swačina bě skazana w Krabatowym młynje. Wšitko so derje poradži: W bróžni steješe tykanc na blidže, spěšnje přinošachu wjesne žony šalki z kofejom. Budyskim wosadnym je so lubiło. Nadobo widžach před bróžnju Gertrud Wincarjowu, kotraž popryska trawnik z wodu, zo by k předstajenjam „Krabata“

Znowa natwarjeny Čorny młyn w Čornym Chołmcu

Foto: Wikipedia

rjenje zelene byt. Přeprośy nas na Krabatowe hry w juniju a juliju.

„Krabat – pjeršćen kantorki“

19. julija móžachmy přeprošenju scěhować. W Čornym młynje předstajili so hra „Krabat – pjeršćen kantorki“. Kóžde lěto jědže kral Awgust Sylny k wyšej Šadowicej do Wulkich Zdžar, kotryž bě w młodych lětach jako Krabat w Čornochołmčanskim młynje služil, zo byštaj wo zańdženych časach rěčať. Lětsa powědaše so stawizna wo turkowskich wójnach a wo smjerći Krabatoweho přećela Handrija, štož je mjez tym štwórte pokročowanje dyrdomdejow ze žiwjenja Krabata.

Powołanscy dźiwadźelnicy běchu hłowne róle přewzali, zdžěla samo hnydom dwě. Jewišćowce drasty běchu kaž z Krabatoweje knihi Měrcina Nowaka-Njehorńskeho wzate. Nimale 60 ludźi ze wsy předstajili – hdyž tak chceš – sebjě samych, mjeńcy wjesny lud před 300 lěty. Rejowaše so serbska ludowa reja, spěwaše so džakny kěrluš „Njeh Bohu džakuje“ němšce a serbsce. Tu a tam so serbsce strowješe a na pohrjebje Handrija zaklinča Kilianny kěrluš „Hdyž budžemy so widžeć něhdy“ z našich nowych Spěwarskich. Wězo běchu tež serbske drasty zapřijate: jónu bóle stilizowana wšedna drasta a dale tež dostojna kemšaca drasta.

Hraće bě lóštne a wotměnjace. Wuswobodjenje Awgusta Sylneho z turkowskeje jatby so jako hra z porstami před bětej płachtu předstajili, štož bě jara skutowne. Zo so wječor z wohnjostrojom skónči, słuša drje k džensnišemu ritusej předstajenjow pod hołym njebjom. 600 přihladowarjow džakowaše so hrajerjam z mócnym a dołho trajacym aplawsom. Při wuchodže rozžohnowachmy so z knjeni Wincarjowej, kotraž nas hnydom zaso na kłětušu hru přeprośy.

Kaž hižo loni běchu tež lětsa wšitke 14 předstajenja wupredate. Čornochołmčeno su na tute wašnje dobri posoljo Serbstwa. Přihladowarjo dožiwjeja serbske nałožki, słyša někotre serbske słowa a zeznaja Wojerowske drasty, a to awtentisce a z lubosću předstajene. Krajina lužiskeje jězoriny je stary serbski kraj, to so kóždemu přihladowarjej přeswědčiwje posrědkuje. Karty za předstajenja 2016 předawaja so wot lětušeho 1. septembra pod www.krabatfestspiele.de.

Žarowacy swójbni a wjesnenjo w originalnej serbskej drasće na pohrjebje Krabatoweho přećela Handrija w hrě „Krabat – pjeršćen kantorki“

Foto: M. Bulank

Jan Malink

Při brjohu nadźije so zešli

W Bukečanskej wosadze so 69. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń z prapremjeru wotměł

Sobota we Wuježku

69. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń započa so sobotu popoždnu, 4. pražnika, we Wuježku. Wokoło sto wobdźelnikow zeńdže so na Pawlikec statoku, hdžež Serbski superintendent Jan Malink zarjadowanje z nutrnošću zahaji. Wón pokaza na wažnosť swójby, na kotruž móžeš so tež w nuzowych časach spušćeć. Po kěrlušu Jana Kiliana „Ow wola lubosće“ předčítachu próstwy w dobrej serbsčínje šulerki Bukečanskeje zakladneje šule Anita Miesnerec, Helen Gudec a Madlena Haenchenec. Superintendent cyrkwinskeho wobwoda Budyšin-Kamjenc Werner Waltsgott postrowi přitomnych z Ochronowskim heslom „Na tebe, Knježe, mój Božo, so spuščam! Pomhaj mi wot wšitkich mojih přescěharjow a wumóž mje“ (Psalm 7,2) a zwurazni, zo je dowěra do Boha dobry fundament za naše žiwjenje a nas w zhromadnosći zwjazuje. Wón chwaleše Bukečanskeho wosadneho fararja Thomasa Haenchena, kotryž serbsce wuknje a přeješe za Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń wšo dobre.

Hižo sobotu připoždnu zetkach so někotre swójby, zo bychu so na pućowanje po lěsnych šćežkach do Dažinka podali. Planowany cil bě poprawom Rubježny hród. Horcoty dla pak so pućowanje skrótši. Pola Krygarjec na terasy wokřewichu so pućowarjo z lodom a tykancom a wězo z napojemi. Mjeztym běchu so dalše swójby z mjeńšimi džěćimi přidružili. Najdlěši puć měješe Meyerec swójba z Münstera.

Runje před dzešac lětami bě so tuta rjana tradicija we Wuježku zrodziła. Tež lětsa staj Krygarjec mandželskaj swjedžen znowa swědomiće organizowal. W bróžni na Pawlikec statoku scěhowachu džěci a

Sobotniša nutrnošć ze Serbskim superintendentom Janom Malinkom z Budyšina na dworje Pawlikec statoka we Wuježku pod Čornobohom

dorosćeni napjeće serbsku hru klankodźiwadla NSLDž „Mały wódny muž“. Dalši wjeršk bě wječorny program chóra Budyšin, kotryž zawjeseli ze swojimi spěwami Bukečanskich wosadnych kaž tež hosći z dalšich serbskich ewangelskich a katolskich wosadow. Při słódnych přikuskach, kotrež běchu wosebje domoródní přihotowali, dworowy swjedžen we Wuježku w dobrej serbskej zhromadnosći wuklinča.

Njedźelniše kemše

Swjedženske kemše cyrkwinskeho dnja wotměchu so njedzeli dopoždnu w rjenje z chorhojemi a kwětkami wupyšenym Bukečanskim Božim domje. Sćelak MDR Božu službu direktnje wusylaše. Serbski superintendent Jan Malink powita kemšerjow z heslom cyrkwinskeho dnja „Při brjohu nadźije“. Liturgiju měješe Bukečanski farar Thomas Haenchen a čitanja farar Christoph Rummel z Hodźija. Zhromadnje

z Gabrielu Gruhlowej poda so wosom džěci na džěcace kemše we wosadnym domje, hdžež so ze sluchanjom na stawiznu, z paslenjom a molowanjom z předowanjskim tekstom zaběrachu.

Fararka Jadwiga Malinkowa ze Slepoho zložila so w swojim předowanju na heslo cyrkwinskeho dnja w zwisku z bibliskim tekstom pola Lukaša na 5. stawje. Jězor Genecaret jako oaza žiwjenja wosrjedź pusciny – wočerstwjenišćo a džěłodawar w jednym. Zbožo a strachi nas při kročenju po nowych pućach přewodźuja. Fararka Malinkowa wuzběhny trěbnošć wěry a dowěry do Boha a pokaza na symboliku Genecaretskeho jězora, při kotrehož brjohu nadźije wšednje znowa stejimy.

„Liturgia Trinitatis“

Za swjedženske kemše na 5. njedzeli po Swjatej Trojicy je Sebastian Elikowski-Winkler w nadawku Serbskeho ewan- →

Napjeće scěhowachu mali a wulcy přihladowarjo klankodźiwadlowu hru NSLDž „Mały wódny muž“ w bróžni na Pawlikec statoku we Wuježku.

Njedźelniše kemše w Bukečanskim Božim domje

Fota: J. Maćij

⇒ gelskeho towarstwa komponował twórbu „Liturgia Trinitatis“, kotraž zložil so na wotrězk Introitus a Kyrie Summum swjedženja Swjateje Trojicy ze spěwarskich Albina Mollera. 1574 bě zběrka delnjoserbskich kěrlušow a modlitwow z přeložkom Małeho katechizma Luthera jako přenja serbska čišćana kniha wušta.

Za čas wudželenja Božeho wotkazanja zaklinča prapremjera jimaceje twórby „Liturgia Trinitatis“, kotruž předstajichu chór Budyšin a dalši člonoj projektneho chóra pod nawodom Michała Jancy. Serbski gymnaziast Johannes Kral z Dobranec přewodžeše spěwarki a spěwarjow na piščelach. Wón zahra na kemšach z dobom dalšej nowej kompoziciji Sebastiana Elikowskeho-Winklera, „Bukečanske zwonjenje“ a „Bukečansku fantaziju“.

Zakónčacy kěrluš „Budź chwalba Bohu samemu“ zanjese chór Budyšin. Kěrluše a liturgiske spěwy kemšow přewodžeše na piščelach kantorka Elke Kloetzer.

W mjenje Serbskeho ewangelskeho towarstwa witaše předsyda Měrcin Wirth kemšerjow z Božeho słowa. Pjaty raz wotmě so Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń w Bukečanskim Božim domje, hdžež běchu hižo přeložowar biblije Jan Wawer, Jan Kilian a přeni serbski superintendent Gustaw Mjerwa skutkowali. Za wuspěšnu prapremjeru „Liturgije Trinitatis“ so Měrcin Wirth wutrobnje pola spěwarkow a spěwarjow podžakowa, kotřiž su wot meje sem pilnje zwučowali, a přepoda kwěcele komponistej, dirigentej a organistej. Nowa kompozicija Sebastiana Elikowskeho-Winklera tworí móst wot doreformaciskeje liturgije přez Wittenbergsku reformaciju a skutkowaŋje Albina Mollera hač do přitomosće.

Postrowy hosći

Wyši krajny cyrkwinski rada Burkart Pilz z Drježdžan sposrědkowa postrowy w mjenje designěrowaneho sakskeho biskopa dr. Carstena Rentzinga. Wón widzi w Serbskich ewangelskich cyrkwinskih dnjach wažnu tradiciju a džakowaše so sup. Malinkej za njesprócnije džěło na dobro Serbow.

Předsyda Domowiny Dawid Statnik postrowi kemšerjow z Pomhaj Bóh a pokaza na sławne mjeno, kiž mějachu Bukecy w serbskich stawiznach. Wosom serbskich towarstwow běchu sej tudyši wobydlerjo w běhu někotrych lětdžesatkow zažili, přenje w lěće 1848. Zdobom citowaše z dopomjenkow Pawoła Grojliha, kotryž wopisowaše čez towarstwa „Radosć“ w zwisku ze zakazom předstajenja hry „Naš statok“ w lěće 1937. Dawid Statnik doda, zo je „wjesoły, zo w Bukecach serbske slowo zaklinčuje, zo přeprašuja so swójby na dworowe swjedženje do Wuježka, zo zetkawa so prawidlownje Bukečanska bjesada a zo tu Domowinska skupina džěta“.

Slepjanska fararka Jadwiga Malinkowa měješe předowanje. Foto: J. Maćij

Chór Budyšin zanjese „Liturgiju Trinitatis“, kompoziciju Sebastiana Elikowskeho-Winklera po předložje Albina Mollera.

Po kemšach sadžichu na kěrchowje při Bukečanskej cyrkwi Lutherowu lipu.

Jurij Špitank wupřa w mjenje Towarstwa Cyrila a Metoda Serbskemu ewangelskemu cyrkwinskemu dnjej Bože zohnowanje. Wón dopomni so na biblisku scenu, kotruž zahrachu 1966 w Bukecach pod nawodom Pawoła Kmjeća. Zdobom přeprasy ewangelskich Serbow w septembru do Chrósćic na předstajenje pasionskeje hry.

Serbsku lipu sadžili

Bukečanski farar Thomas Haenchen wusměri swoje mysle do přichoda pokazujo na 500lětny jubilej reformacije w lěće 2017. K temu su cyrkwy wšěch konfesijow přeprašene, kmóřistwo za jedyn z 500 štomow w Lutherowej zahrodze we Wittenbergu přewzać a z dobom doma štom při swojskej wosadnej cyrkwi sadzeć.

Po kemšach su na kěrchowje w Bukecach přenju serbsku lipu jako partnerski reformaciski štom sadžili. Přitomni zaspěwachu na to zhromadnje serbsku hymnu „Rjana Łužica“. Dalšej štomaj budžetej so w Slepom a w Janšojcach sadzeć.

Připoldniša přestawka

W „Sudniskej hospodze“ zetkach so wobdžělnicy cyrkwinskeho dnja k připoldnišej přestawce z wobjedom a kofejpicom. Po zwučenym wašnju zanjesechu zhromadnje woblubowane serbske ludowe spěwy. Blido ze serbskimi knihami bě dr. Ruth Thiemannowa přihotowata.

Postrow ze Slepoho sposrědkowa fararka Jadwiga Malinkowa. Wona praji, zo je lětsa za tamnišu wosadu wosebje čezke lěto, přetož móžneho wotbagrowanja dla je přichod za holanske wjeski Rowno, Mułkocy, Trjebin a Slepom njejasny. Wona rozdžěli małe titki ze symješkami slóńčneje róže z napisom „Modlće so za Slepom“, takrjec nowe symješka za nowe žiwjenje. Zdobom přeprasy wšitkich zajimcow na Serbski ewangelski kónc tydženja lětsa wot 9. do 11. winowca w Chołmje pola Niskeje.

Dr. Christiana Piniekowa rozprawješe wo lužiskim cyrkwinskim dnju w Choćebuzu, hdžež wustupichu Slepjanske kantorki a chór Łužyca. Při tematiskich blihadach wo „Domiznje 2030“ diskutowachu mjez druhim wo serbskej rěči a identite.

Sup. Malink dopomni na českeho reformatora Jana Husa, kotryž bu před 600 lěty w Konstanzu na šćěpowcu spaleny. Čěscy přečeljo, kotřiž hewak tež serbski cyrkwinski dzeń wopytuja, běchu na tutym dnju w Praze na wopomniskim zarjadowanju k českej Jana Husa. Sup. Malink wozjewi, zo budžetej hlowna zhromadźizna SET lětsa kaž tež Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń klětu w Slepom.

Šulske kemše

Zakónčenje cyrkwinskeho dnja wotmě so we wosadnej cyrkwi zhromadnje z kemšemi Bukečanskeje ewangelskeje srjedźneje šule. Šulerjo zanjesechu kěrlušej „Wulki Božo, chwalbu cí“ a „Pój, wutroba, a wjesel so“ tež w serbskej rěči.

69. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń poskičeše sobotu a njeđzelu hódne duchowne a dušine dožiwenja w serbskej zhromadnosći. Wutrobný džak za to słuša wšitkim na přihotach wobdžělenym a pilnym pomocnikam.

Měrana Cušcyna

Krawcec swójba dwaj lětstotkaj na samsnym statoku

Rozmolwa z dr. Geratom Krawcom składnostnje 200lětneho swójbnego jubileja w Přezdrěnju

Knjez dr. Krawc, Waša swójba wosweći tutón měsac 200lětny swójbný jubilej. Na kajki podawk z tutej lěto-ličbu nawjazacie?

Počahujemy so na založenje Krawcec swójby w Přezdrěnju. Bě to 17. januara 1815, jako so w Njeswačanskej cyrkwi žiwonosćerski syn Michał Krawc z Bolborc zmandželi z Hańžu Halkec, džowku žiwonosćerja z Přezdrěnja. Z tym založi so na Přezdrěňčanskim statoku Krawcec swójba, kotraž tam nětko bjez přetorhjenja 200 lět je.

Kelko generacijow bě tam w běhu dweju lětstotkow žiwych?

Dohromady pjeć Krawcec wobsedźerjow je tam dotal hospodarilo. Běchu to po rje-dže hižo naspomnjeni z Bolborc pochadźacy Michał Krawc a po nim jeho syn, kotryž rěkaše tehorunja Michał Krawc. Scěhowaštaj mój džěd Ernst Krawc a mój nan Kurt Krawc. Džensa bydli na statoku mój bratr Helmar Krawc (Schneider).

Je něšto ze stawiznow statoka do 1815 znate?

17. awgusta 1795 bě statok kupił nan Hańže Halkec. To rěka potajkim, zo je statok lětsa hižo 220 lět we wobsydstwje samsneje swójby, wot teho 20 lět pod mjenom Halke a 200 lět pod mjenom Krawc.

Čehodla swójbný jubilej swjećiće?

Wěda wo stawiznach je płodna rola za přichod. Je wažne, zo ludžo wědźa, zwotkel přińdu, a zo tutu wědu sobu wozmu do wšědneho dnja a ju dale dawaja přichodnym generacijam.

Što maće na jubilejnym swjedženju předwidzane?

Woswećimy swójbný jubilej sobotu, 15. awgusta, na Přezdrěňčanskim statoku. Přeprošeni su wšitcy, kotřiž su ze swójby

a jeje wotnožkow wušli. Je to dohromady něhdže 400 ludźi. Chcemy ze zhromadnym kofejpicom započec. Wosadna fararka Aechtner z Njeswačidła změje nutrnosć a Radworski wjesnjanosta Baberška narěč. Scěhować maja někotre krótkopřednoški k swójbnym stawiznam, wo wubraných wosobach a wo wuwicu serbstwa. Wudać chcemy tež swjedźenski spis ze žiwjenjoběhami někotrych wosobow, z fotami ludźi a statokow kaž tež ze zestawami rodow wšěch swójbných wotnožkow.

Sće so dokładnje ze swójbnymi stawiznamy zaběrať. Kak byšće Krawcec swójbu charakterizowať?

Krawcecy běchu přez generacije swěrní Serbja a swěrní křescenje. Su so kručě k cyrkwi a narodej dźerželi. Mnozy z nich su w swojich wsach a wosadach w zjawnosći na dobro ludźi skutkowali. Tak mějachmy a mamy w swójbje tójšto muži, kiž běchu abo su sobustawy cyrkwinskih předstejićerstwow w Hodźiju, Njeswačidle abo Budyšinje. Tež tójšto wjesnjanostow je ze swójby wušlo. Tak bě Jan Krawc gmejnski předstejićer we Łomsku, Ernst Krawc w Miłkecach a Bohuwěr Krawc w Holešowje z Holešowskej Dubrawku. To su jenož někotre přiklady za mnohich dalšich, kiž su w swojim wobłuku na dobro ludźi skutkowali.

Su w swójbje wosobiny, kiž maja za Was wusahowacy wuznam?

Wažni su wšitcy, ale třo su tola we wěstej měrje něšto wurjadne zdokonjeli. Přeni z nich je Jan Krawc, rodženy 1817 w Přezdrěnju. Wón je so do Łomska woženil a tamnišu wotnožku Krawcec swójby založil. Jeho kubło je džensa we wobsydstwje Pannachec swójby. Jan Krawc bu w starobje 34 lět wuzwolony na gmejnskeho předstejićerja, je potajkim hižo zahe zamołwi-

Dr. Gerat Krawc z Wunjowa

tosć přewzał. Jako starc je do zornowcoweho stołpa wudypał serbske bibliske hrono. Stołp tam džensa hišće jako wosebity pomnik na Pannachec dworje steji.

A druha wosobina?

To je Korla Wyrgač, posledni serbski farar w Nosaćicach a doholětny redaktor časopisa Pomhaj Bóh w času mjez swětowymaj wójnomaj. Jeho mać bě so 1865 do Krawcec swójby w Přezdrěnju narodžiła a so pozdžišo wudała na kowarja Wyrgača w Hornim Wunjowje. Z tuteho mandželstwa je jako přeni syn wušel Korla Wyrgač. Wón bě w cyłej Krawcec swójbje přeni, kotryž je so na wyšu šulu dóstał a studował. K jeho potomnikom sluša Lazarjec serbska fararska swójba – nan Gerat, farar w Hodźiju a w Bukecach, a syn Jan, farar w Rakecach.

A skónčnje hišće třea wusahowaca wosobina?

Je to žona Hana Krawcec, rodžena 1868 w Přezdrěnju a zemřeta wokoło 1950 ⇒

Domske Krawcec statoka w Přezdrěnju něhdže w lěće 1913

Krawcec štyristronski statok w Přezdrěnju džensa Fota: priwatne

⇒ w Drježdžanach. Wona je sej wuzwolila žiwjenski puć jako diakonisa. Bě wyša so- tra w diakonisowym domje w Drježdžanach a nawjedowaše w Prěnjej swětowej wójnje lacaret w Zitzschewitzu pola Radebeula. Z mnohich europskich krajow je tehdy džakne karty wustrowjenych wojakow dóstała. Wona bě přenja w swójbje, kotraž je domiznu wopuściła a zwonka Łužicy skutkowała. Do toho su wšitcy w Serbach wostali, a to zwjetša we wsach něhdže mjez Hodźijom a Njeswaćidtom.

Sće prajił, zo bě Krawcec swójbja přez generacije ryzy serbska. Kajke bě narodne wuwice w młódšej zašłosći?

Wšě wotnožki Krawcec swójbje běchu w 19. lětstotku ryzy serbske. Temu bě zwjetša tež hišće tak w přenjej połojcy 20. lětstotka. Jenož zřědko je so něchtó do Němcow wudał, kaž četa do Budyšina, hdžež je so serbskosć potom zhubila. To pak běchu jenož jednotliwe pady, wšitcy druzi wostachu na serbskich wsach ze Serbami, kiž swoju narodnosć hajachu a sej ju wažachu.

Hdy je so serbskosć potom pozhubila?

W našej swójbje w Přezdrěnjcu bě serbsčina hač do lěta 1945 z wobchadneje rěču. Po tym je so přešlo na němčinu. Přesydlency přińdžechu tehdy do našeje wsy, tež pola nas doma wěsty čas wuhnate swójbje bydlachu. Mój nan, tehdy zastupjer w Miłkečanskej gmejnje, je so jara za integraciju přićeňjenych Němcow do našich wsow zasadźował. To bě z čłowjeskeho stejišća wěsće cyle prawje. Za serbskosć swójbow a wsow pak bě to zahubne.

Sće doma hišće serbsce wotrostł?

Sym so w lěće 1944 narodźil. Z nami džěćimi je so doma němsce rěčalo, tak zo sym jenož někotre słowa a wobroty serbsce rozumił. W šuli we Wulkim Wjelkowje wobdžělich so na serbskej wučbje, hdžež bě z Radworja pochadźacy Beno Winar wučer serbsčiny a zdobom šulski direktor. Ale tež z tuteje wučby njeje wjele na rěčnych znajomosćach wisajo wostało.

Sće hišće serbsku cyrkwinu tradiciju zeznał?

Našej staršej wopytašaj swěru kóždy lěto serbske cyrkwinske dny. Hdys a hdys chodžešaj tež na serbske kemše do Njeswaćidła. Zwjetša pak bjerješaj nas džěći sobu kemši, a to džěchmy potom wězo stajnje na němske kemše. Bě to pola nas tak kaž we wjele swójbach w ewangelskich Serbach, kiž tehdy swoju narodnosć spuščichu.

Jako wuměnkarka so džensa prócujeće wo wožiwjenje serbskosće. Čehodla?

Smój sej z mandželskej na stary dzeń předewzałoj, serbsce dowuknyć. Moja žona pochadza ze serbsko-němskeje swójbje we Wunjowje, je Serbsku rozšěrjenu wyšu šulu w Małym Wjelkowje wopytała a ma

potajkim tež wěste rěčne znajomosće. Mjez sobu po móžnosći wjele serbsce rěčimoj. Je namaj pak tež wažne, zo by hišće w přichodnych generacijach chwalba Boha w rěči wótcow zaklinčala.

Su tajke rěčne prócowanja tež w młodej generaciji we Wašej swójbje?

Syn mojeho Přezdrěčanskeho bratra, Gunnar Krawc, bydli w Zwickauwe a rěči tam ze swojimaj synomaj Jakubom a Robertom jenož serbsce. Wot njeju samo tamne džěći w Zwickauserkej pěstowarni wšelake serbske wobroty nawuknu. Tež naju syn Martin, kotryž bydli doma w Delnim Wunjowje, prócuje so wo serbskosć swojeju džěsći. Wobaj chodžat do WITAJ-skupiny Myšečanskeje pěstowarnje. Tam staj wězo něšto serbsce nawuknyłoj, ale dyrbju rjec, zo sym wjace wočakował. Starše džěćo bě nětko lěto w předšulskej skupinje, a tam hižo serbskeho kubanja njeje.

Tež we wosadze so wo wozrodźenje serbskosće prócujeće. Na kotre wanjnje?

Před něšto lětami staj Hodźijski farar Christoph Rummel a mój syn Martin Krawc załožiłoj Hodźijsku bjesadu. Dokelž mam jako wuměnkarka wjac chwile, sym mjeztym ja hłownu organizatorisku zamołwitosć přewzał. Zetkawamy so něhdže šěsć króć wob lěto. Dwójce wob lěto mamy serbske kemše, kotrež swjeći z nami farar Rummel. W léčných měsacach sej stajnje něšto wosebite předewzamy. Tak přewjedžechmy před lětomaj serbski spěwanski wječork na Hodźijskej farskej zahrodze, loni wopytachmy spisowacela Bena Budarja a jeho mandželsku w Hornim Hajnku a lětsa w juliju podachmy so na wulět do Delnjeje Łužicy. Wopytachmy kemše w Dešnje, na kotrychž fararka Köhlerjowa w modlitwach a při čitanjach tež serbsčinu sobu zapřija, a po tym tamniši domizniski muzej. Wšitkim je so wulět jara lubil.

Tež nastupajo serbsčinu w Hodźijskej šuli wuwija Bjesada aktiwity. Wo čo při tym dže?

Prócuje so wo rozšěrjenje serbskeje wučby w Hodźijskej šuli. Chcemy rady, zo bychu džěći tam serbsčinu woprawdže jako wobchadnu rěč nawuknyli. Mój syn je za to podpisma ze šěsć staršiskich domow nazběrał. Ale jednanja ze šulu samej kaž tež ze šulskim zarjadowom w Budyšinje njeju jednore. Je tež wšudže přemało serbskich wučerjow. Boju so, zo naše prócowanja zwrěšća.

Wutrobny džak za rozmołwu. Přejemy Wam rjany swójbny jubilej a wjele mocow a wutrajnosće při dalšich prócowanjach wo wozrodźenje serbsčiny w Krawcec swójbje a zwonka njeje.

Prašata so Trudla Malinkowa

Krawcec swójbja z Łomska wokoło lěta 1870: staršej Marja rodź. Michalkec (1815–1879) a Jan Krawc (1817–1896) ze synom Janom (1859–1931)

Fota: prywatne

Składnostnje wopyta sakskeho krala w Njeswaćidle w meji 1905, wotlěwa: Marta Krawcec z Łomska, knježna Wjeselic z Lišeje Hory a Marka Čechec z Łomska

Tehorunja z Krawcec swójbje pochadźaca Marga Wygačec ze Žornosyk wokoło 1940

„... ako raj – nažeja za Łužycu“

W Choćebuzu so 1. Łužiski cyrkwinski dzeń Ewangelskeje cyrkwyje Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica wotměł

Pod tutym motom zeńdze so sobotu, 4. julija, něhdže 2000 křesćanow a křesćanow k 1. Łužiskemu cyrkwinskemu dnjej w Choćebuzu. Nošerjo cyrkwinskeho dnja běchu Łužiske cyrkwinske wokrjesy Choćebuz, Delnja Łužica, šleska Hornja Łužica a Zły Komorow-Grodk Ewangelskeje cyrkwyje Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica (EKBO). Słowa profety Ecechiela wo přichodnym raju dachu cyrkwinskemu dnjej eksperimentelny a optimistiski raz.

Organizatoriske nitki w ruce mějšťaj Martin Herche, Serbam přewšo přichileny generalny superintendent, a farar za misioniske služby Jens Peter Erichsen. Wobaj běšťaj w zańdženosci tež serbski rěčny kurs za sobudźelaćerjow cyrkwyje wopytaťoj. Jara bě so džiwaťo na wjacerećnosć. Němčina, serbsčina, pólsčina, jendželšćina a gestikulaciska rěč za hluchoněmych běchu na nim runopravnje zastupjene, přenje tři hižo na internetowej stronje. Něhdže 150 pólskich ewangelskich křesćanow z biskopom Wroćlawseje diecezy Waldemarom Pytelom bě do Choćebuz přijěťo. W mjezynarodnosći špihelowašťej so wotewrjenosć a europska zmyslenosć.

Serbja běchu aktiwni na tójšťo zarjadowanjach, čťonojo džěťowej skupiny Serbska namša so jara angažowachu. Wosebje wuzběhnyć dyrbi so angažement dr. Hartmuta Leipnera, kotryž je w mjenje skupiny w přihotowanskim wuběrku sobu džěťoťa a tam serbske zajimy sprosědkowať. Wón je tež internetne strony do serbsčiny přeložowať a sep aktiwitow koordinowať.

Hdže wšudže bě to serbske widzeć a slyšeć? Hłowne nadpisma wučićacaneho programa běchu dwurěčne. Na zahajenskich kemšach witaše Slepjanska fararka Jadwiga Malinkowa kemšerjow serbsce a jich tež serbsce žohnowaše. Timo Hackert,

Chór Łužica pod nawodom Lubiny Žuroweje wobrubu serbsku nutrnosć w Serbskej cyrkwi.

šuler 8. lěťnika Delnjoserbskeho gymnazija, čitaše bibliski tekst a dr. Christiana Piniekowa přednjese próstwu. Na wideosćěnje móžachu kemšerjo stajnje němski tekst sčěhować. (Tak bu na přikład tež předowanjane designěrowaneho propsta dr. Christiana Stäbleina na nej pólsce přenjesene.) Na jewišću młodžiny zwonka hale předstajaj farar Ingolf Ksenka nastawace spěwarske za młodžinu „Tyca“ (Tućel).

K poľdnju zwonjachu zwony Serbskeje cyrkwyje. Tam džeržeše fararka Malinkowa slepjansko-delnjoserbsku nutrnosć, kotruž chór Łužica, prezentujo so w krasnych serbskich drastach, z kěrlušemi wuběrnje přewodžeše. Jako zakantori fararka serbsku hymnu, pokazujo na paralele mjez jeje tekstom a motom cyrkwinskeho dnja, kemšerjo spontanje stanychu a ju sobu spěwachu.

Po wobjedže přewjedže Marja Elikow-

ska-Winklerowa w Ericha Kästnerowej zakładnej šuli krótkokursy delnjoserbsčiny. W centralnym nakupowanjšću Sprjewina galerija předstajaj Bernd Pittkunings wurěki ze swogeho dwurěčneho kabaretneho programa a wustupi Delnjoserbski džěćacy chór pod nawodom Geralda Schöna.

Z podpěru Choćebuskeho Serbskeho muzeja běchu w Němskej cyrkwi wustajene delnjoserbske nabožne knihi a předstajichu so na taflach serbske cyrkwinske stawizny. Na zažnym popoľdnju prezentowachu so Serbja tam z džěmaj temowymaj blidomaj. Temowe blida běchu myslene jako minidžěťarnički za dalše džěťo w cyrkwi. Nimale 50 rozmoťwnych blidow bě natwarjenych, hdžež diskutowachu so hospodarske (centralnje wězo přichod Łužiskeje brunicy), socialne a kubfanske temy, tematika čěťancow a naležnosće cyrkwyje. Při serbskimaj blidomaj diskutowašťaj jako ekspertaj Manfred Hermaš, predikant ze Slepoho, a Lothar Burchard z brunicoweho wuběrka temu „Domizna“, moderaciju bě přewzať Hartmut Leipner. Při tamnym blidže moderěrowaše fararka Malinkowa a jako ekspertce wustupišťej Mila Nagórina-Zachariasowa, kubłarka w Žyłowskej pěstowarni a zdobom sobudžěťacěrka Rěčneho centruma Witaj, a Christiana Piniekowa, wjednica Džěťanišća za serbske kubfanske wuwice w Choćebuzu. Rezultaty rozmoťwow so w interneće wozjewja.

Na kónčnym, bilancowacym zarjadowanjju wopraša so Martin Herche za škričkami nadžije mjez druhim tež ze serbskeho boka: Serbja su mostytwarcy do wuchodneje Europy a posoljo měřliwosće, wšako přeživichu wjacě hać tysac lěť bjez wójška. Serbja su žiwi posoljo bikulturnosće; ⇨

Slepjanska wosada prezentowaše so na cyrkwiskim dnju ze swójškim stejnišćom.

⇒ bjez serbskeje řeče a kultury njehodži so lužiski region zrozumić, tak Piniekowa. Na kóncu požohnowa farar Ksenka přitomnych tež w serbskej řeči.

Što pak by był doć regionalnopolitisce zapožženy cyrkwinski džeń bjez stejnišćow? Tež serbske tam běchu. W měščanskej hali prezentowachu so serbscy křesćenjo z pomocu taflow Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Tam Antje Kellowa a dr. Madlena Norbergowa wopytowarjow informowaštej a poskićowaštej delnjoserbsku cyrkwinsku literaturu. W Puškinowym parku bě stejnišćo Lodki a LND, kiž wobstaraštaj Milena Stockowa a Heiko

Lobert. Nimo teho prezentowaše so Slepjanska wosada. Přećelnje witachu Slepjnjho wopytowarjow z chlébom a selu. Na mału lipku móžachu wopytowarjo potom přeča za Slepjanski region powěsnyč, kiž napisachu na łopjena w serbskich barbach, podobne na lipowe łopjeno.

Temperatury nad 30 stopnjemi běchu za wopytowarjow a wuhotowarjow drje najwjetše wužadnje dnja. Bóh tón Knjez pak žohnowaše džeń z dobrej naladu, konstruktiwnymi rozmołwami, wjesolyimi spěwami a tež z přewšo radženej prezentaciju serbskosće regiona.

Christiana Piniekowa

Farar Ingolf Ksenka předstaji nastawace spěwarske za młodžinu. Foto: W. Měškank

Złoty kwas w domiznje prjedownikow

Matthijetec mandželskaj z Texasa we Wukrančicach swój mandželski jubilej woswjećiloj

Njewšedny podawk wotmě so sobotu, 18. julija, we Wukrančanskim Božim domje. Mandželskaj Sandra a Raymond Matthijetz, bydlacaj we Winchesteru, małej wsy blisko Serbina w Texasu, woswjećistaj w domiznje swojich serbskich prjedownikow złoty kwas. K tutemu wurjadnemu jubilej bještaj z nimaj z Texasa přilećało jeju synaj Michael a Scott. Kwasny swjedžen za swójbnych a přećelow doma so pozdžišo w Texasu nachwata.

Matthijetec mandželskaj staj přenjeje potomnikaj serbskich wupućowarjow, kotraž wuznamny swójbný jubilej w domiznje swojich prjedownikow woswjećistaj. Wobaj pochadžataj ze serbskich swójbow, kiž běchu 1854 a w pozdžišich lětach ze wšelakich lužiskich wsow do Texasa wupućowali a so w serbskej koloniji w Serbinje a wokolinje zasydlili. Hižo za NDRski čas, hdyž bě jězba z imperialistiskich USA do

socialistiskeje Němskeje doć wobćežna, bještaj sej přeni raz do lužicy dojeťoj. Z teho časa staj tu wjele króc na wopyće pobylaj a nawopak tójšto lužičanow pola se bje w Texasu hospodowaťoj. Wulki kruh swojich lužiskich přećelow a znatych – němskich a serbskich, ewangelskich a katolskich – staj přeprsoľoj na swój złoty kwas do Wukrančic.

Jubilej zahaji so z trojorěčnymi swjedženskiemi kemšemi we Wukrančanskim Božim domje, kotraž swječeštaj wosadny farar Benjamin Rehr a Serbski superintendent Jan Malink. Předowanje měješe farar Rehr w němskej řeči na tekst „Budźće kóždy čas wjeseli, modlće so bjez přestaća, budźće džakowni za wšo; přetož to je Boža wola w Chrystusu Jezusu za was“ (1 Tes 5,16–18). Wón pokaza na bohate žohnowanje, kotraž bještaj mandželskaj w 50lětnym zhromadnym žiwjenju nazhoniťoj,

Serbski superintendent Jan Malink wita Matthijetec złoteju mandželskeju do Božeho domu we Wukrančicach. Foće: W. Müller

a na to, zo je Bože słowo kruty a njehablacy zakład mandželstwa w dobrych kaž w złych časach. Sup. Malink porěča serbsce, němsce a jendželsce wo žohnowanym skutkowanju mandželskeju za wěru a narod. Wobaj staj aktiwnaj sobustawaj lutherskeje wosady w swojej domiznje a skutkujetaj hižo lětdžesatki z wulkim angažementom sobu w Serbinskim serbskim towarstwje Texas Wendish Heritage Society. Ze swojimi wjelestranskimi zwiskami do lužicy staj zdobom mostotwarcaj mjez Američanami, Němcami a Serbami. Kemše wobrubichu Wukrančancy dujerjo pod nawodom kantora Alfreda Richtera.

Po swjedženskeje Božej službje běchu wšitcy na kofej do wosadneho domu přepršeni. Tam jich Anna a Amalija Hanowskec, kiž bještaj ze swojimaj staršimaj z Turjeja pola Picnja přijěťoj, w pyšnej delnjoserbskej drasće po serbskim wašnju z chlébom a selu witaštej. Kwasni hosćo zanjezechu jubjelskemu porej němsku kaž tež serbsku sławu. Z němsko-serbsko-jendželskej bjesadu njewšedny swjedžen we Wukrančicach we wječornych hodžinach wuklinča.

Trudla Malinkowa

Złotaj mandželskaj Sandra a Raymond Matthijetz ze swojimaj synomaj Michaelom (naprawo) a Scottom a z Annu a Amaliju Hanowskec z Turjeja we Wukrančanskej cyrkwi

Wobnowjenje kule a křiža cyrkwje dokónčene

W léce 2008 wopyta diplomowy inženjer Joachim G. Richter zhromadnje ze swojej mandželskej našu Smječkečansku cyrkwčku. W njej bu w léce 1946 wot fararja Zimmermanna konfirměrowany. Dopomnjenki na tutón čas, po tym zo dyrbjachu domiznu w Šleskej wopušćić a w našej kónčinje znowa započec, zrodźichu w nim mysl, Smječkečanskej cyrkwje wěnowac pjenježny dar. Dnja 28. meje 2011 zemrě knjez Richter a jeho mandželska přepokaza nam z jeho zawostajenstwa wulkomyslnu sumu. Jeje přece bě, pjenjezy za projekty wužiwać, kotrež ze snadnym etatom małeje diasporneje wosady realizujomne njejsu. Wězo njeběchmy jeničcy, kotřiž buchu wobdarjeni. Wot SOS-džěčacych wsow přez hladanje wójnskich rowow hač k socialnym projektam w Nigeriji, hdžež bě Joachim G. Richter dołho džěłať, smědžachu so mnozy nad jeho wulkomyslnosću wjeselić. Tak běše jemu z potrebu, tež wosadže, w kotrež bě po wuhnaću ze Šleskeje přerjnu nowu domiznu namakať, džak wuprajć.

Dołho rozmyslowachmy we wosadže, kak pjenjezy najlěpje wužiwamy. Wosadna rada wobzamkny, zo kulu a křiž na wěži znowa pozłočimy. To sta so w léce 1981

k poslednjemu razej a w běhu lět běše so blyšč pominyť. Jako předewzaće we wosadnym łopjenu připowědźichmy, dóstachmy za to samo hišće dalše dary z wosady.

Lětsa, dnja 21. apryla, běše skónčnje tak daloko. Gerntkec třechikryjerski zawod ze Smječek křiž a kulu wottwari a firmje Rentsch a Weinrich z Dobrošic k pozłóčenju přepoda. Nětko so wšitko zaso zyboli a sobotu popołdnu, 25. julija, so poradžene wobnowjenje z nyšporom woswjeći.

Wězo chowaše so w kuli tež hišće drohoćinka, kapsla z kopora. W njej běchu nowiny z lěta založenja cyrkwje a rukopisna a z wobrazami wuhotowana chronologija twara cyrkwje, kotruž napisa arcydiakon Munde 1901. Tež pjenjezy a dokumenty z lěta 1981, jako bě so kula posledni raz pozłóčila, so namakachu.

Nětko dósta kula nowu kapslu. Do njeje zapołoži so kopija rukopisa, mjeztym zo so original w archiwje skladuje. Z džensnišeho časa připóložichu so swjedženske pismo stolětneho jubileja cyrkwje, k temu pjenjezy z tuteho lěta a dalše dokumenty. K spominanju na darićela knjeza Richtera so tež jeho žiwjenjoběh zapołoži.

Eberhard Zobel

Lětsa 21. apryla běchu kulu a křiž Smječkečanskeje cyrkwje k ponowjenju wotewzali (nalěwo). Sobotu, 25. julija, jej zaso na wěži připrawichu. Na 60 ludži so na swjatočnej nutrnosći znowaposwječenja wobdžěli.

Fota: Ch. Donatec

Darićel Joachim G. Richter

- narodži so 15. oktobra 1931 w Trachenbergu (Šleska)
- 1945 wuhnaty, přińdže z maćerju do Kamjenskich kónčin, nan je we wójnje padnyť, bydlataj najprjedy w Chróscicach a naposledk w Kamjencu
- 14. apryla 1946 bu w Smječekcach konfirměrowany
- wopyta Lessingowu šulu w Kamjencu, 1951 maturowaše z najlěpšim wuslědkom, politisce jara zajimowany, kritisce nastajeny napřećo NDRskemu systemej
- studowaše w Drježdžanach, pozdžišo w Aachenje
- džěłaše w twarstwje, spočatnje w Egyptowskej, pozdžišo hač do wuměńka w nawodnej funkciji w Nigeriji
- z lěta 1976 woženjeny z mandželskej Borboru
- po přewróće zaso krućiše zwiski do Łužicy a k šulskim towaršam w Kamjencu
- 1993 poda so na wuměńka a wróći so do Němskeje, bydleše w Meerbuschu w Sewjerorynsko-Westfalskej
- zemrě 28. meje 2011 w Meerbuschu

Lutherowa zahroda we Wittenbergu

Zajimawy projekt nastawa we Wittenbergu w předpolu 500. rónicy Lutheroweje reformacije. 500 štomow nasadzi so na prózdnej ploninje před městom. Wothorjeka změje mały park, hdyž su štomy trochu narostli, formu Lutheroweje róže.

Cyrkwje z cyteho swěta běchu přeprašene, kmótristwo za jedyn z tych 500 štomow přewzać. Tak je so tež stało: Nic jenož němske, ale tež wjele wukrajnych cyrkwjow wot Južneje Koreje hač do Brazilskeje su štomy sadžili. Kmótristwo za přeni štom je Bamžowska rada za spěchowanje jednoty křesćanow pod nawodom kardinala Waltera Kaspera přewzała. To bě w léce 2009. Mjeztym je hižo 259 štomow sadženych.

Na zhromadźiznje Serbskeho wosadneho zwjazka zrodzi so myšlička, zo tež ewangelscy Serbja kmótristwo za tajki štom přewozmu. Činja to w spominanju na to, zo steji Wittenbergska reformacija na spočatku serbskeho pismowstwa. Spěwarske a Lutherowy katechizm běšej přenjej serbskej knize.

Wobstatk tuteho projekta je, zo so nic jenož we Wittenbergu jedyn štom sadzi, ale tež w domiznje wobdželenje cyrkwe. Na předarskej konferency njedawno w Slepom so dojednachmy, zo budžeja so tajke

Na iniciatiwu Lutherskeho swětowego zwjazka nastawa we Wittenbergu Lutherowa zahroda. W njej poswjećá 19. septembra „serbski“ štom.

Foto: Wikipedia

štomy w Bukecach, w Slepom a w Janšojcach sadzeć. Hornja, srjedźna a Delnja Łužica su tak zjednočene w spominanju na reformaciju.

Přeni štom hižo steji. Wón sadzi so 5. julija na Bukečanskim kěrchowje we wobłuku Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho

dnja. Dalšej matej scěhować: 13. septembra w Slepom a reformaciski dzeń w Janšojcach. Naš „serbski“ štom we Wittenbergu ma so 19. septembra poswjećić. Chcemy sej tam z wjetšim abo mjeńšim busom dojeć. Na tutu jězbu su wšitcy zajimcy přeprašeni. *Jan Malink*

Wo lutherskich Serbach w ameriskim časopisu

Ameriski časopis Lutheran Forum wozjewi w swojim najnowšim wudaću z léca 2015 přinošk „The Lutheran Sorbs at Home and Abroad“ (Lutherscy Serbja w tu- a wukraju). Časopis wuchadza štyri króc wob léto, wudawaćel je American Lutheran Publicity Bureau, kiž ma swoje sydło w Delhiju w US-staće New York. Awtor nastawka je dr. David Zersen, prezident Concordia University Texas w Austinje na wuměnk, kotryž je hižo wospjet Łužicu wopytał a wo wšelakich amerisko-serbskich temach přinoški wozjewił.

Spočatnje podawa awtor zakładne informacije wo Serbach, wo wuznamje Lutheroweje reformacije za wuwice serbskeho pismowstwa a wo wupućowanju Serbow do zamórskich krajow w 19. lětstotku. Scěhuje předstajenje žiwjenja a skutkowanja dweju znateju serbskeju duchownej w USA, Jana Kiliana z Hornjeje a Mata Kosyka z Delnjeje Łužicy. Wobaj staj z dobom wuznamnaj serbskaj basnikaj, staj woporliwje za swój lud skutkowať a tola w zamórskim kraju swoje farske zastojnstwo wukonjať. Naposledk pokazuje David Zersen hišće na wulki wuznam, kotryž mějachu Serbja za zadomjenje a wuwice lutherskeje cyrkwe w staće Texas. Zažili su luthersku uniwersitu w stolicy Austinje, kotraž je hišće džensa wažne kubłanišćo

Titulny wobraz ameriskeho časopisa

za młodžinu. Nimo teho je ze serbskich swójbow wjele fararjow a dalšich sobudželaćerjow cyrkwe wušto.

Přinošk je ilustrowany ze štyrjomi wobrazami: z portretom Jana Kiliana a Mata Kosyka kaž tež z titulnym wobrazom wot Kiliana 1883 spisaneje serbskeje agendy a z fotom džzensnišeho stawa Kilianoweje fary w Serbinje. *T.M.*

Alfons Frencl po puću po serbskim alfabeće

Čehodla rěka štwórc we Worklecach Nuhlik? Zwotkel bjerje so wuraz fawca? A što je poprawom z třemjenjom mjenjene?

Slědžo a kedžbyhódne podeńdženja wopisujo podawa so Alfons Frencl w swojej runje wuštej knize „Mój serbski słownik“ na puć po serbskim alfabeće, zo by pochad woteznatych a njewšědných wurazow wotkrył a so tak do stawiznow rěče zanurił. Při tym njerozhladuje so jenož po domjacych zahonach, ale pućuje po zwučenyj wašnju po wšěm swěće a nańdže při tym zajimawe paralele k serbskej rěči. Tak zhoni čitar, što ma ruski napoj kwas z našim swjedženjom činić, hdže bu přenja cyrkej w Hornjej Łužicy postajena, što maja póst a póstnicy zhromadneho a što je zakład wuraza saperlot. Mnohe barne fota esejistiske teksty wobrubjeja. *LND*

Alfons Frencl, Mój serbski słownik, 340 s., mnoho foton, kruta wjazba, 978-3-7420-2317-9, 19,90 €

Powěšće

Hodźijska wosada je w zaštych lětach bywšu cyrkwinu šulu při nawsy w Hodźiju rjenje wobnowiła a ju na wosadnicu wutwarila. Nad zachodom zasadźichu njedawno pěskowcowu taflu, na kotrejž stej němske a serbske bibliske hrono napisanej.

Foto: F. Ullrich

Praha. Składnostnje 600. róčnicy martrarskeje smjerće českeho reformatora Jana Husa přeprosytěj Čěskosłowaska husitska cyrkej a Ewangelska cyrkej čěskich bratrow 5. a 6. julija na swjedźenskej dnjej w Praze. K bohatemu programej stušachu mjez druhim ekumeniske kemše na Staroměščanskim naměšće, wotwrjenje wustajeńcy wo žiwjenju a skutkowanju Jana Husa a swjedźenski wječor z prapředstajenjom kantaty na česć Jana Husa. Mjez mnohimi wobdźělnikami z tu- a wukraja běchu tež delegacije ze sakskeje a braniborskeje cyrkwe. Zastupjerjam Serbow njebě možno so wobdźělić, dokelž so na samsnym kóncu tydenja serbski cyrkwiniski dzeń w Bukecach wotmě.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirhhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.

Budyšin. Na projektnym dnju za šulerjow nabožiny přebywachu šulerjo Wojerowskeho gymnazija Johanneuma wutoru, 7. julija, w Budyšinje. Pod nawodom wučerja nabožiny Dietera Schmittmanna wopytachu tež Michałsku cyrkej. Serbski superintendent rozložil jim stawizny cyrkwe, kotraž bu jako Serbska cyrkej založena, a džensniše položenje ewangelskich Serbow w Budyskim kraju. Šulerjo pochadźachu z Wujerec a wokolnych wsow, tola tež z Wujězda, ze Zleho Komorowa a z katolskich Serbow.

Drježdźany. Pod napismom „Princip nadžije po serbsku“ rozprawješe tydžensce wuchadźaca nowina sakskeje krajneje cyrkwe DER SONNTAG w swoim wudaću z 12. julija wo 69. Serbskim ewangelskim cyrkwiniskim dnju w Bukecach. K temu wozjewi we wulkim formaće foto wo prapředstajenju „Liturgije Trinitatis“ za čas swjedźenskich kemšow w Bukečanskej cyrkwi. Awtor přinoška je we Łazu bydlacy žurnalist Andreas Kirschke.

Berlin. Njedzelu, 12. julija, mječachu wosady w cyrkwi Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica (EKBO) skladnosć postajic, kotremu zaměrej chcedza kolektu swoich njedzělnišich kemšow wěnować. Pri tym móžachu wolic mjez poradźowanskim centrumom Evas Arche e.V. w Berlinje a serbskim cyrkwiniskim džětom w Delnjeje Łužicy. Wobaj wobłukaj předstaji awtorka Christiane Kürschner w słowje a wobrazu we wobšěrnym přinošku cyrkwiniskeho tydženika DIE KIRCHE z 12. julija.

Slepo. Z konferency Europskeho biblijoweho dialoga „Jan Hus a (nimale) zabyta reformacija“ je tele dny list z Prahi do Slepjanskeje wosady dóšo. Hladajo na hrožace wotbagrowanje tamnišich wsow a z tym zwisowace zhubjenje serbskeje identity wobydlerstwa wupřachu wobdźělnicy Slepjanam móc z wěry w angažemence za zdźerjenje swojeje wosady a Božeje stwórby. Biblijowy dialog wotmě so w zwisku z Husowymi swjatočnosćemi w Praze. Wobdźělnicy běchu z Němskeje, Čěskeje, Letiskeje, Pólskeje, Rumunskeje, Awstriskeje a Nižozemskeje.

Dary

W juniju je so darilo za džělo z džěćimi Serbskeho ewangelskeho towarstwa 50 eurow a za Pomhaj Bóh 12 eurow a 10 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Před 200 lětami, 24. awgusta 1815, narodzil so farar **Albert Boždar Bjatkař** jako syn fararja w Lutolu pola Choćebuza. Wón wotrosće w Dešnj, hdžež bě nan potom dołhe lěta z fararjom, wopyta gymnazij w Choćebuza, studowaše teologiju w Berlinje a skutkowaše wot 1845 jako serbski farar w Jasenju pola Grodka. Woženi so z džowku znateho Choćebuskeho překupca Dreiferta. Jako dyrbeše so

strowotnych přičin dla 1860 dočasnje na wuměnk podać, bydleshe pola přichodneho nana w Choćebuza. Tu skutkowaše po potrebjbe jako přeložowar při hamtskich naležnosćach Serbow. W nastawkach, wozjewjenych w serbskich a němskich nowinach, zasadźowaše so za polěpšenje maćernorěčneho zastaranja delnjolužiskich Serbow w cyrkwi a w šuli. Wot založenja Mašicy Serbskeje 1880 bě z jeje člonom. Jeho bratr bě z fararjom w Gogolowje, jeho sotra z mandželskeje fararja Muchi w Brjazynje. Wón zemř 1885 w Choćebuza. Delnjoserbske nowiny tehdy wo nim pisachu: „Swojim Serbam běšo won wjelgi dobry. Za nje jo se won ze słowom a pismom procował a tež někotare patriotiske arije gotował.“ (BC 16.7.1885) T.M.

Přeprašujemy

W awgusće wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 02.08. 9. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 20.08. štwórtk**
18.30 Bukečanska bjesada na farje
- 23.08. 12. njedzela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 24.08. pónđzela**
10.30 ekumeniski nyšpor ze Serbskeje srjedźnej šulu w Budyšinje w cyrkwi Našeje lubeje knjenje (farar Šćapan, sup. Malink)
- 06.09. 14. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi z kemšemi za džěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)